

prof. dr. sc. Petar Novoselec
doc. dr. sc. Igor Martinović

Komentar čl. 10. do 19. Kaznenog zakona*
- ulomak iz Komentara Kaznenog zakona -

Uvodne napomene

Literatura: *Zlatarić*, Kolizione norme u sferi krivičnog zakonodavstva, JRKKP 4/1974, 605; *Krapac*, Novi institut jugoslavenskog krivičnog zakonodavstva: ustupanje krivičnog gonjenja stranom državi, ZPFZ 3-4/1978, 241; *Oehler*, Noviji problemi međunarodnog krivičnog prava kod proširenja unutardržavne prisile (sažetak), ZPFZ 3-4/1978, 457; *Zlatarić*, Međunarodno krivično pravo, prvi dio: Rasprostranjenost represivne vlasti države, Zagreb 1979; *Pihler*, Prilog proučavanju tzv. kolizionih normi u materijalnom krivičnom pravu, JRKKP 3-4/1983, 295; *Carić*, Krivičnopravni status broda, Split 1985; *Tomašević*, Ustupanje krivičnog progona stranom državi, ZRPFS 1/1993, 145; *Novoselec*, Temeljne crte novele Kaznenog zakona od 9. srpnja 2003, HLJKPP 2/2003 (Univerzalno načelo, 284); *Josipović*, Novo hrvatsko implementacijsko međunarodno kazneno pravo, HLJKPP 2/2003, 843; *Degan/Pavišić*, Međunarodno kazneno pravo, Rijeka 2005; *Novoselec*, Zaštita stranih pravnih dobara (sudska praksa), HLJKPP 2/2005, 887; *Krapac*, Međunarodna kaznenopravna pomoć, Zagreb 2006; *Munivrana*, Univerzalna jurisdikcija, HLJKPP 1/2006, 189; *Munivrana*, Univerzalno načelo kao kriterij prostornog važenja Kaznenog zakona, Zagreb 2007; *Durđević*, Konvencija o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica, HLJKPP 2/2007, 961; *Garačić/Grgić*, Ne bis in idem (u zakonima, konvencijama i sudskoj praksi), Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva – 2008, 66; *Burić*, Načelo ne bis in idem u europskom kaznenom pravu – pravni izvori i sudska praksa Europskog suda, ZPFZ 3-4/2010, 819; *Ambos*, Internationales Strafrecht, III. izd., München 2011; *Derenčinović*, Nekoliko komentara uz Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine Republike Srbije, ZPFZ 3/2012, 785; *Munivrana*, Međunarodni zločini prema novom Kaznenom zakonu, HLJKPP 2/2012 (primjena univerzalnog načela, 837); *Ivičević Karas*, Načelo *ne bis in idem* u europskom pravu, HLJKPP 2/2014, 271; *Josipović*, Pravni i politički aspekti spora Hrvatske i Srbije u nadležnosti za ratne zločine, HLJKZP 1/2017, 5; *Munivrana Vajda/Novoselec*, Univerzalno načelo u hrvatskom kaznenom pravu, posebno s osvrtom na odnos Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i Kaznenog zakona, HLJKZP 2/2017, 695.

Ove odredbe uređuju primjenu hrvatskog kaznenog zakonodavstva u prostoru. Republika Hrvatska ne ograničava svoju **kaznenu vlast** (*ius puniendi*)¹ na kaznena djela počinjena na njezinu teritoriju, nego je pod određenim uvjetima proširuje i na kaznena djela počinjena na teritoriju drugih država. Na taj način štiti svoje interese, ali vodi računa i o interesima međunarodne zajednice koja hoće spriječiti da neka kaznena djela ostanu nekažnjena jer nijedna država nema interes za njihovo kažnjavanje. Od kaznene vlasti valja razlikovati **sudbenost** ili **jurisdikciju**.² Dok je kaznena vlast pojam materijalnog kaznenog prava, sudbenost pripada kaznenom procesnom pravu. U pravilu, kad država ima kaznenu vlast ima i ovlast suđenja, ali ne mora uvijek biti tako. Na temelju Bečke konvencije o diplomatskim odnosima iz 1961. izuzete su od hrvatske sudbenosti osobe s diplomatskim imunitetom pa diplomatskom predstavniku strane države u Hrvatskoj koji na njezinom području počini kazneno djelo Hrvatska ne može suditi. U tom je slučaju njezina kaznena vlast ostala neokrnjena, što ima tu praktičnu posljedicu da može suditi onim sudionicima u istom kaznenom djelu koji nisu zaštićeni diplomatskim imunitetom. Moguće je i da Hrvatska ima sudbenost, ali ne i kaznenu vlast. Prema čl. 64. st. 2. ZOMPO, domaći sud koji sudi na zamolbu stranog

---

* Ovaj je dio Komentara nastao u okviru projekta Hrvatske zaklade za znanost „Hrvatska kaznenopravna suradnja u Europskoj uniji i regiji: nasljeđe prošlosti i izazovi budućnosti (CoCoCrim)“.

¹ Umjesto uobičajenog termina kaznena vlast *Zlatarić* je preporučio naziv „represivna vlast“, s obrazloženjem da „krivično pravo ostvaruje represiju i drugim krivičnim sankcijama, a ne samo kaznama“ (Međunarodno krivično pravo, 65, bilj. 1). Taj naziv prihvaćaju *Carić*, Krivičnopravni status broda, 26 i *Degan/Pavišić*, 113. Ipak se represivna vlast očituje prvenstveno kao kaznena, pa je to razlog za uporabu termina kaznena vlast (*pars pro toto*).

² *Zlatarić*, Krivično pravo, 108 i Međunarodno krivično pravo, 67.

pravosudnog tijela za kazneno djelo počinjeno u inozemstvu dužan je primijeniti strano pravo ako je blaže za okrivljenika.

Za razliku od kaznene vlasti, sudbenost svake države prestaje na granicama njezina teritorija.³ Stoga Hrvatska nema pravo na području druge države provoditi **službene radnje**. Treba li hrvatski sud pribaviti dokaze ili poduzeti neke radnje na području druge zemlje, npr. ispitati određene osobe kao svjedoke ili osumnjičenike, mora od nje zatražiti pomoć; u pitanju je **međunarodna kaznenopravna pomoć** koja je uređena Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima, Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, bilateralnim i multilateralnim ugovorima te pravom EU.⁴

Pojmovi kaznena (represivna) vlast i jurisdikcija ne rabe se uvijek u gore navedenom smislu. Nerijetko se i u kaznenim zakonodavstvima nailazi na „konfuziju pojmova represivne vlasti i jurisdikcije“.⁵ Na angloameričkom području se jurisdikcija (*jurisdiction*) shvaća kako u materijalnom pravnom smislu kao ovlast donošenja propisa (*jurisdiction to prescribe*), tako i u procesnom pravnom smislu kao pravo na suđenje (*jurisdiction to adjudicate*).⁶ Konvencija o pravu mora rabi pojam jurisdikcije u smislu koji odgovara ovdje izloženom pojmu kaznene vlasti, npr. kao „kaznenu jurisdikciju“ (*criminal jurisdiction*, čl. 27.) ili „isključivu jurisdikciju“ (*exclusive jurisdiction*, čl. 60. st. 2.), a taj pojam u tom smislu prihvaćaju onda i neki naši autori.⁷

Odredbama o prostornom važenju kaznenog zakonodavstva uređuju se dvije temeljne situacije. Jednu čine kaznena djela počinjena na području RH i njezinom brodu ili zrakoplovu, koja imaju i zajedničke posebnosti (čl. 12.), a drugu kaznena djela počinjena izvan njezina područja koja također imaju zajedničke posebnosti (čl. 18.), ali kod kojih primjena hrvatskog kaznenog zakonodavstva može ovisiti i o identitetu norme. Prema vladajućem mišljenju smatra se da je ispunjenje pretpostavki za postojanje kaznene vlasti RH za kazneno djelo počinjeno u inozemstvu **objektivni uvjet kažnjivosti**, koji ne ulazi u biće kaznenog djela (v. uvodne nap. uz glavu III., IX.).⁸

Da bi Hrvatska imala kaznenu vlast nije dovoljno da postoji jedan od tih uvjeta, nego i da je **ostvareno biće kaznenog djela prema hrvatskom zakonu**. Da bi pak taj uvjet bio ispunjen, potrebno je da Hrvatska ima interes zaštite pravnih dobara koja se povređuju određenim kaznenim djelom. Da Hrvatska ima interes štititi svoja pravna dobra i kad su djela počinjena u inozemstvu nije sporno. Složenije je kod **kaznenih djela počinjenih u inozemstvu na štetu stranih pravnih dobara**.⁹ Tada će i prema hrvatskom zakonu uvijek biti ispunjeno biće kaznenog djela kada su posrijedi kaznena djela protiv stranih individualnih pravnih dobara, npr. život stranca. No kada su u pitanju strana nadindividualna pravna dobra, Hrvatska ih u načelu neće štititi. To se prvenstveno odnosi na pravna dobra druge države koja su izraz njezina suvereniteta. Pod kaznenu vlast RH neće se moći podvesti napadi na unutarnji poredak strane države, na interese njezina proračuna ili njezine uprave. To prije svega vrijedi za politička kaznena djela (npr. veleizdaju), ali i za porezna, carinska i službenička kaznena djela. Stoga u slučaju hrvatskog državljanina koji je kao policijski službenik u Bosni i Hercegovini zadržao za sebe pušku jednog okrivljenika nije ostvareno biće zloporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 3. KZ/97 jer se prema čl. 89. st. 3. KZ/97 strani službenici ne smatraju službenim osobama prema hrvatskom pravu (ŽS St, Kž-415/04, HLJKPP 2/2005, 887); tako bi trebalo presuditi i da je djelo počinjeno nakon stupanja na snagu KZ/11 iako on širi definiciju službene osobe. No i kod napada na suverene interese strane države može doći do ispunjenja bića kaznenog djela prema hrvatskom zakonu ako je to istodobno u interesu Hrvatske. Krivotvorenje novca (čl. 274.) obuhvaća i krivotvorenje stranog novca, a krivotvorenje isprave (čl. 278.) i krivotvorenje stranih isprava jer se strani novac i strane isprave koriste i u Hrvatskoj.

³ Krapac, Međunarodna kaznenopravna pomoć, 96.

⁴ Iz tih je razloga uhićenje Eichmanna 1960. na području Argentine od strane izraelske tajne službe bilo suprotno pravilima međunarodnog prava, dok se kasnija osuda Eichmanna u Izraelu temeljila na međunarodno priznatoj izraelskoj kaznenoj vlasti i to na načelu pasivnog personaliteta izvedenog iz izraelskog Zakona o kažnjavanju nacista i njihovih pomagača iz 1950. (*Jescheck/Weigend*, 166; *Munivrana*, Univerzalno načelo, 33).

⁵ Zlatarić, Međunarodno krivično pravo, 118. O odnosu tih pojmova u suvremenom pravu *Munivrana*, Univerzalno načelo, 5-10.

⁶ Pojmove kaznena vlast i jurisdikcija izjednačuju i europski autori, npr. *Ambos* (*Internationales Strafrecht*, 3), koji kao istoznačnice za kaznenu vlast (*Strafgewalt*) navodi *ius puniendi*, ali i *Jurisdiktion*.

⁷ Tako *Degan/Pavišić*, 158, koji ne objašnjavaju u kakvom su odnosu ti pojmovi spram pojma „represivna vlast“, za koji su se inače autori opredijelili po uzoru na Zlatarića.

⁸ *Ambos*, *Internationales Strafrecht*, 4; *Munivrana*, Univerzalno načelo, 46.

⁹ Poblize o tome *Ambos*, *Internationales Strafrecht*, 16-20 i *Sch/Sch-Eser*, Vorbem. §§ 3-9, r. br. 31-42.

**Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela počinjena na području Republike
Hrvatske
Članak 10.**

**Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se na svakoga tko počini
kazneno djelo na njezinu području.**

Odredba uređuje **teritorijalno načelo** kao temeljno načelo kojim se uređuje prostorno važenje hrvatskog kaznenog zakonodavstva. Ako je kazneno djelo počinjeno na području RH, primjenjuje se njezino kazneno zakonodavstvo bez obzira na to je li počinitelj hrvatski ili strani državljanin ili osoba bez državljanstva (apatrid). Kao izraz suvereniteta država, teritorijalno je načelo općeprihvaćeno polazište u suvremenim kaznenim zakonodavstvima, za razliku od nekih starijih koja su temeljnim načelom smatrala načelo aktivnog personaliteta kao izraz vezanosti državljanina uz njihovu državu. Ono u punoj mjeri (za razliku od drugih načela) odgovara i načelu nemiješanja jer zemlja koja primjenjuje kaznenu vlast na kaznena djela počinjena na vlastitom području ne dovodi u pitanje suverenitet drugih zemalja. Temeljna je ideja da je svaka država ovlaštena i dužna uspostaviti red na svojem području. Stoga se i od stranaca očekuje da će poštovati pravni poredak RH dok se nalaze na njezinu području. Ne traži se i da počiniteljevo ponašanje bude kažnjivo po zakonu zemlje iz koje dolazi (identitet norme). Ipak, okolnost da stranac ne poznaje hrvatsko pravo može biti razlog za zabludu o protupravnosti (v. kom. čl. 32., I.).

Područje RH je područje na kojem ona prema odredbi čl. 2. st. 2. Ustava ima suverenitet (kopneno područje, rijeke, jezera, prokopi, unutrašnje morske vode, teritorijalno more te zračni prostor iznad tih područja). Granice **kopnenog područja** određuju se međunarodnim ugovorima, a ako njih nema, odlučno je faktično stanje posjeda.¹⁰ Rijeke, jezera i prokopi (kanali) dio su državnog područja ne samo kad se u cijelosti nalaze u unutrašnjosti zemlje nego i kad su u pitanju granične rijeke, kod kojih se kao granica uzima crta koja prolazi sredinom rijeke (ako što drugo nije ugovoreno), a isto vrijedi i za mostove. Službene i stambene prostorije stranog diplomatskog osoblja dio su hrvatskog područja, i obrnuto, takve prostorije hrvatskog osoblja u inozemstvu pripadaju području zemlje u kojoj se nalaze, što znači da je napušteno starije shvaćanje o njihovoj eksteritorijalnosti; stoga počinitelj kaznenog djela u zgradi stranog diplomatskog predstavništva koji nema diplomatski imunitet potpada pod kaznenu vlast i jurisdikciju zemlje na čijem se području zgrada nalazi. **Unutarnje morske vode** obuhvaćaju luke i zaljeve na obali kopna i otoka i dijelove mora od obale kopna do crte od koje počinje teritorijalno more (čl. 7. st. 1. Pomorskog zakonika). **Teritorijalno more** je morski pojas širok 12 morskih milja, računajući od polazne crte (čl. 18. st. 1. Pomorskog zakonika). Kako se prirodni otoci smatraju dijelom kopnenog područja, pripada i njima teritorijalno more. Kaznena vlast RH obuhvaća i **zračni prostor** iznad navedenih područja sve do početka svemirskog prostora, dok se svemir, uključujući i Mjesec, ne nalazi u kaznenoj vlasti nijedne države.¹¹ Suverenitet RH, a time i njezina kaznena vlast, prostire se i na **podzemlje** unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora (čl. 6. st. 1. Pomorskog zakonika).

Iz navedene definicije suvereniteta proizlazi (*argumentum a contrario*) da se područjem RH ne smatraju dijelovi mora, morskog dna i podzemlja koji predstavljaju tzv. morske pojaseve, iako na njima Hrvatska uživa neka suverena prava.¹² To je **vanjski pojas** koji može obuhvatiti 24 morske milje od polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora (čl. 33. Konvencije o pravu mora), **gospodarski pojas** (čl. 32. Pomorskog zakonika) koji se prema međunarodnom pravu može protezati do 200 morskih milja od polaznih crta i **epikontinentalni pojas** koji obuhvaća morsko dno i morsko podzemlje izvan vanjske granice teritorijalnog mora

¹⁰ Zlatarić, Međunarodno krivično pravo, 88.

¹¹ Ambos, Internationales Strafrecht, 34.

¹² Degan/Pavišić, 150.

(čl. 42. Pomorskog zakonika), a prema međunarodnom pravu može se protezati do 350 morskih milja od polaznih crta. Prema tome, tamo gdje prestaje teritorijalno more počinje inozemstvo u kaznenopravnom smislu. Proširenje kaznene vlasti na spomenute morske pojaseve (npr. pravo na uzapćenje i zadržavanje stranih brodova te izricanje kazni zbog kršenja propisa o ribolovu u gospodarskom pojasu) ne temelji se na teritorijalnom načelu, nego na posebnim ovlastima koje obalnoj državi pruža međunarodno pravo, u prvom redu Konvencija o pravu mora.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela počinjena na brodu ili zrakoplovu Republike Hrvatske Članak 11.

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se i na svakoga tko počini kazneno djelo na domaćem brodu ili zrakoplovu, bez obzira na to gdje se brod ili zrakoplov nalazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela.

I. Načelo zastave broda

Kaznena djela na moru čine se u posebnom ambijentu plovidbe koji sa sobom nosi i povećanu opasnost takvih djela.¹³ Najčešće se kaznena djela čine na samom brodu, ali on može biti i sredstvo za počinjenje kaznenog djela, npr. napada na drugi brod (čl. 223.), pa i objekt kaznenog djela (npr. krađe). Brod se može zateći u vodama raznih država, pa je onda podvrgnut i pravnim režimima raznih zemalja, a kada se nalazi na otvorenom moru, ne podliježe kaznenoj vlasti nijedne države. Inozemni element može se sastojati i u različitom državljanstvu posade i putnika. Sve su to razlozi zbog kojih se mora osigurati kažnjavanje kaznenih djela na brodu ili u vezi s brodom. Tome služi načelo zastave broda, izraženo u čl. 11. Okolnost da kazneno djelo mora biti počinjeno na brodu ne znači da se i počinitelj mora nalaziti na brodu; napadi na brod izvana također izazivaju posljedice na brodu pa je i u tom slučaju kazneno djelo počinjeno na brodu.

Pojam **broda** u kaznenopravnom smislu ne treba suziti na definiciju broda u čl. 5. toč. 5. Pomorskog zakonika (prema kojem se traži određena duljina, tonaža itd.), nego ga valja izjednačiti s pojmom *plovnog objekta* u smislu definicije iz čl. 5. toč. 3. Pomorskog zakonika, tako da obuhvaća i jahte i brodice (motorne čamce). Pojam broda također obuhvaća njegove pripatke (čamce za spašavanje). Neodlučno je radi li se o ratnim ili putničkim brodovima, plove li oni na moru ili na rijekama ili jezerima, a isto tako nalazi li se brod u kretanju ili miruje. Brodom se, međutim, ne smatraju objekti na moru koji nisu namijenjeni za plovidbu, kao što su brodske olupine, plutajući objekti (npr. plutajući dokovi, skladišta, restorani i sl.) i nepomični odobalni objekti (umjetni otoci). Međutim, na umjetnim otocima, uređajima i napravama u gospodarskom i epikontinentalnom pojasu obalna država ima isključivu jurisdikciju, bez obzira na to u kojoj su zemlji registrirani (čl. 60. st. 2. i 80. Konvencije o pravu mora), što obuhvaća i kaznenu vlast obalne zemlje.¹⁴

Načelo zastave broda više se ne opravdava starijom teorijom teritorijaliteta broda po kojoj je brod „ploveće područje“ (franc. *territoire flottant*) države čiju zastavu vije,¹⁵ nego pravom i dužnošću države da održava red na svojim brodovima. To je osobito važno kada se brod nalazi na otvorenom moru jer kad ne bi bilo načela zastave broda, nijedna država ne bi mogla izvoditi svoju kaznenu vlast iz teritorijalnog načela. Ipak se načelo zastave broda ne ograničava na otvoreno more, pa RH ima kaznenu vlast i kad je njezin brod u teritorijalnom moru, pa i u luci druge države, što se opravdava time da će kaznena vlast države, na čijem se području nalazio brod u vrijeme počinjenja djela, praktično biti otežana nakon što brod napusti njezino teritorijalno more. Iz okolnosti da hrvatski brod nije dio područja RH proizlazi da načelo zastave broda nije samo emanacija teritorijalnog načela, nego posebno načelo.

Stoga ne stoji tvrdnja da Kazneni zakon polazi od fikcije da su svi brodovi pod domaćom zastavom dijelovi domaćeg državnog teritorija.¹⁶ Sada je to jasno vidljivo već iz okolnosti da je načelo zastave broda uređeno

¹³ Carić, Krivičnopravni status broda, 3.

¹⁴ Ambos, Internationales Strafrecht, 34.

¹⁵ Za kritiku te teorije v. Zlatarić, Međunarodno krivično pravo, 93 i Carić, Krivičnopravni status broda, 30.

¹⁶ Tako Degan/Pavišić, 120.

u posebnom čl. 11. odvojeno od teritorijalnog načela. Unatoč toj načelnoj odvojenosti, teritorijalno načelo i načelo zastave broda imaju dodirnih točaka koje posebno dolaze do izražaja u njihovoj primarnosti (v. kom. čl. 12.).

II. Načelo registracije zrakoplova

Prema tom načelu, kazneno zakonodavstvo RH primjenjuje se i na svakoga tko počini kazneno djelo na domaćem zrakoplovu, bez obzira gdje se zrakoplov nalazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela. I to se načelo opravdava pravom i dužnošću države da održava red na svojim zrakoplovima (izrijekom istaknuto u Tokijskoj konvenciji o kaznenim djelima i nekim drugim aktima izvršenim u zrakoplovima iz 1963.), ali i čisto praktičnim razlozima jer je državi čiji zračni prostor zrakoplov u kojem je počinjeno kazneno djelo samo prelijeće otežano izvršavanje njezine kaznene vlasti, a u slučaju počinjenja kaznenog djela za vrijeme leta nad otvorenim morem nijedna se država ne bi mogla pozivati na teritorijalno načelo. Kad zrakoplov prelijeće više država, bit će ponekad i nemoguće utvrditi u kojoj je kazneno djelo počinjeno, npr. kad jedan putnik ukrade drugom novčanik za vrijeme leta tijekom kojeg je zrakoplov prošao kroz zračni prostor više država. No kaznena vlast države u kojoj je registriran zrakoplov ne isključuje i kaznenu vlast države na čijem je području kazneno djelo počinjeno.

Pod **zrakoplovom** valja razumjeti „svaku napravu koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na Zemljinu površinu“ (čl. 2. toč. 94. Zakona o zračnom prometu), tako da taj pojam obuhvaća avione, balone, jedrilice, zmajevе i zračne brodove. Međunarodno pravo izjednačuje sa zrakoplovima i svemirske letjelice pa načelo registracije zrakoplova valja proširiti i na njih, kako bi se osigurala kaznena vlast države kojoj pripadaju za eventualna kaznena djela u svemiru.

Novi Kazneni zakon postupa jednako s vojnim i civilnim zrakoplovima, za razliku od čl. 13. st. 3. KZ/97 koji je kod civilnih predviđao užu primjenu hrvatskog kaznenog zakonodavstva (samo dok je zrakoplov u letu), a kod vojnih širu (i kad se zrakoplov nalazi u stranoj zračnoj luci). Takvo je razlikovanje bilo unijeto u bivše jugoslavensko kazneno zakonodavstvo zato što je Tokijska konvencija obuhvaćala samo kaznena djela počinjena u civilnim zrakoplovima kada su u letu, dok takvog ograničenja nije bilo u odnosu na kaznena djela počinjena u vojnim zrakoplovima. U suvremenim zakonodavstvima razlikovanje je napušteno.

Da bi Hrvatska imala kaznenu vlast, potrebno je da kazneno djelo bude počinjeno **na domaćem zrakoplovu** (koji je u njoj registriran). Kao i kad se radi o brodu, riječi „na zrakoplovu“ ne znače da počinitelj mora biti u zrakoplovu: napadne li netko zrakoplov sa zemlje ili iz drugog zrakoplova ili unese izvana bombu u zrakoplov koja će eksplodirati za vrijeme leta, djelo će biti počinjeno na zrakoplovu, jer će u njemu nastupiti posljedice. U prilog takve ekstenzivne interpretacije govori i odredba čl. 5. st. 1. Konvencije o suzbijanju protupravnih čina protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva, prihvaćene u Montrealu 1971., prema kojoj su države potpisnice dužne propisati svoju „kaznenu sudbenost“ kada je kazneno djelo počinjeno *protiv* zrakoplova ili *u* zrakoplovu koji je registriran u njoj.

Posebnosti glede pokretanja kaznenog postupka za kaznena djela počinjena na području Republike Hrvatske, njezinom brodu ili zrakoplovu Članak 12.

Kad je u slučaju primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske prema odredbama članka 10. i članka 11. ovoga Zakona kazneni postupak pravomoćno dovršen u stranoj državi, kazneni postupak u Republici Hrvatskoj pokrenut će se po odobrenju glavnog državnog odvjetnika.

Sva tri načela navedena u naslovu članka dopuštaju mogućnost dvostrukog suđenja pa se pravilo *ne bis in idem* ne primjenjuje dosljedno.¹⁷ Hrvatska kaznena vlast ne prestaje kada je počinitelj za kaznena djela počinjena na području RH, na njezinom brodu i na njezinom

¹⁷ Zlatarić, Međunarodno krivično pravo, 116, 119 i 122.

zrakoplovu **već osuđen u inozemstvu**, pa je i izdržao kaznu ili je tamo kazneni postupak tek pokrenut. Ipak se u slučaju kada je kazneni postupak pravomoćno dovršen u stranoj državi, kazneni postupak u RH može pokrenuti samo po odobrenju glavnog državnog odvjetnika (**st. 1.**). Ako je pak kazneni postupak u stranoj zemlji u tijeku, kazneni postupak u Hrvatskoj može se pokrenuti i bez odobrenja glavnog državnog odvjetnika. Do dvostrukog suđenja može doći iz više razloga. Najčešće će se raditi o tome da je kazneno djelo počinjeno i na području RH i na području druge zemlje (tzv. **tranzitna kaznena djela**), a postupak je već pokrenut u drugoj zemlji. Primjerice, ako je kazneno djelo zlouporabe droge počinjeno, osim u Hrvatskoj, i na području više drugih država, ali je u jednoj od njih već donesena osuđujuća presuda, prvostupanjski sud nije mogao ponovno suditi za to djelo bez odobrenja glavnog državnog odvjetnika (VSRH, I Kž-924/03, Izbor odluka 2/2007, 154). Također je moguće da netko počini kazneno djelo na području Hrvatske i pobjegne u drugu zemlju koja ga ne želi izručiti Hrvatskoj pa mu sudi po nekom od načela koja obuhvaćaju i kaznena djela počinjena izvan te zemlje (npr. po načelu univerzalnosti), a osuđenik se nakon izdržane kazne vrati u Hrvatsku. U takvim će slučajevima odobrenje glavnog državnog odvjetnika za pokretanje kaznenog postupka ovisiti o njegovoj prosudbi predstavlja li izrečena kazna u stranoj državi dovoljnu zaštitu interesa RH.

Takva mogućnost dvostrukog suđenja nije u suprotnosti s odredbom čl. 31. st. 2. Ustava prema kojoj se „nikome ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom“. Ta se odredba odnosi samo na zabranu dvostrukog suđenja u Hrvatskoj, a ne i na slučaj kada je netko najprije suđen u inozemstvu, a onda i u Hrvatskoj (tako i USRH, U-I-370/94, NN 56/94; VSRH, I Kž-328/94).¹⁸ Načelo *ne bis in idem* nije u međunarodnom kaznenom pravu striktno provedeno, iako postoji tendencija k širenju njegove primjene.¹⁹

Za primjenu teritorijalnog načela, načela zastave broda i načela registracije zrakoplova nije potrebno da se počinitelj nalazi na području RH (*argumentum a contrario* iz čl. 18. st. 7.). To znači da se počinitelju koji je kazneno djelo počinio na području RH, njezinu brodu ili zrakoplovu može suditi i **u odsutnosti** (*in absentia*)²⁰ ako su ispunjeni uvjeti za takvo suđenje iz čl. 402. st. 3. ZKP, prema kojem nije moguće suđenje u stranoj državi ni izručenje, ili je optuženik u bijegu, a postoje osobito važni razlozi da mu se sudi.

Odredba čl. 12. obuhvaća primjenu hrvatskog kaznenog zakonodavstva prema odredbama čl. 10. i 11. samo kada je postupak pravomoćno dovršen u stranoj državi koja **nije ugovornica Konvencije o provedbi sporazuma iz Schengena**; ako je postupak pravomoćno dovršen u stranoj državi koja je ugovornica te konvencije, primjenjuje se čl. 18.a. Opširnije v. kom. čl. 18. a.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela počinjena izvan Republike Hrvatske protiv njezinog pravnog interesa **Članak 13.**

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema svakome tko izvan njezina područja počini:

1. kazneno djelo protiv Republike Hrvatske iz Glave XXXII. ovoga Zakona,

---

¹⁸ Identična je i odredba čl. 4. Protokola br. 7. EKLJP: „Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku *iste države* za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države“.

¹⁹ Poblježe o tome *Burić*, ZPFZ 3-4/2010 i *Ivičević Karas*, HLJKPP 2/2014, 271.

²⁰ Iako se pojmovi *u odsutnosti* i *in absentia* najčešće smatraju sinonimima, postoji i mišljenje prema kojem valja razlikovati univerzalnu jurisdikciju *in absentia* kao mogućnost pokretanja kaznenog postupka bez prisutnosti okrivljenika od suđenja u odsutnosti koje se odnosi samo na održavanje rasprave bez optuženika (v. *Munivrana*, Univerzalno načelo, 51).

2. kazneno djelo krivotvorenja novca, vrijednosnih papira i znakova za vrijednost Republike Hrvatske iz članka 274., članka 275. i članka 276. ovoga Zakona,

3. kazneno djelo protiv hrvatskog državnog dužnosnika ili službenika u vezi s njegovom službom,

4. kazneno djelo davanja lažnog iskaza iz članka 305. ovoga Zakona, ako je lažni iskaz dan u postupku pred hrvatskim nadležnim tijelima,

5. kaznena djela protiv biračkog prava iz Glave XXXI. ovoga Zakona,

6. kazneno djelo iz članka 193., članka 194., članka 196., članka 197. i članka 198. ovoga Zakona kad je počinjeno u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu, epikontinentalnom pojasu ili na otvorenom moru.

Odredba obuhvaća zaštitno ili realno načelo prema kojem RH može pod svoju kaznenu vlast podvesti kaznena djela počinjena u inozemstvu kojima se ugrožavaju ili povređuju njezina najznačajnija pravna dobra. Zaštitno načelo se, ponajprije (toč. 1.), odnosi na politička kaznena djela (kaznena djela protiv RH iz glave XXXII. kao što su veleizdaja, špijunaža itd.), a zatim na kaznena djela nabrojana u točkama 2. do 6. U svim se tim slučajevima ne može sa sigurnošću očekivati da će zemlja u kojoj su kaznena djela počinjena pokrenuti kazneni postupak i kazniti počinitelja, bilo zato što takva kaznena djela prema njezinu zakonodavstvu nisu kažnjiva, bilo zato što to ne želi učiniti iz političkih razloga, no ako i pokrene kazneni postupak, nije sigurno da će u punoj mjeri štiti hrvatske interese. Moguće je čak da kazneno djelo na štetu RH bude počinjeno u interesu strane države, npr. stranac u svojoj zemlji počini špijunažu na štetu RH, pa bi u takvom slučaju bilo iluzorno očekivati da će ga njegova zemlja kazniti. To je ujedno razlog zašto se kod zaštitnog načela odustaje od identiteta norme: Hrvatska će takva kaznena djela kažnjavati bez obzira na to jesu li ona kažnjiva i u zemlji u kojoj su počinjena.

O primjeni načela *ne bis in idem* u slučajevima zaštitnog načela v. kom. čl. 18., I., a za slučajeve kada je postupak dovršen u državi ugovornici Konvencije o provedbi sporazuma iz Schengena v. i kom. čl. 18.a.

Za primjenu zaštitnog načela nije uvjet da se počinitelj nalazi na području RH (*argumentum a contrario* iz čl. 18. st. 7.), što znači da je moguće suđenje u odsutnosti.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela koja izvan područja Republike Hrvatske počine njezini državljani

Članak 14.

(1) Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema hrvatskom državljaninu i osobi koja ima prebivalište u Republici Hrvatskoj, koja izvan područja Republike Hrvatske počini bilo koje drugo kazneno djelo osim onih koja su obuhvaćena odredbama iz članka 13. i članka 16. ovoga Zakona, ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

(2) Odredba stavka 1. ovoga članka primijenit će se i kad počinitelj stekne hrvatsko državljanstvo nakon počinjenja kaznenog djela.

(3) U slučajevima iz stavka 1. i 2. ovoga članka kod kaznenih djela iz članka 115. stavka 3. i 4., članka 116., članka 152., članka 153., članka 154., članka 158., članka 159., članka 161., članka 162., članka 163., članka 164., članka 166. i članka 169. ovoga Zakona te drugih kaznenih djela kod kojih je to predviđeno međunarodnim ugovorom kojeg je Republika Hrvatska stranka, kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primijenit će se i kad kazneno djelo nije kažnjivo prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

(4) Kad hrvatski državljani sudjeluju u mirovnim operacijama ili drugim međunarodnim aktivnostima izvan područja Republike Hrvatske i u takvim operacijama

ili aktivnostima počine kazneno djelo, primjena zakonodavstva Republike Hrvatske ravnat će se prema odredbama ovog Zakona, ako međunarodnim ugovorom kojeg je Republika Hrvatska stranka nije predviđeno drugačije.

Članak afirmira **načelo aktivnog personaliteta** koje se sastoji u primjeni kaznenog zakonodavstva RH na kaznena djela koja su počinili njezini državljani izvan njezina područja. On će se primijeniti kada kaznena vlast RH nije već uspostavljena na zaštitnom načelu (čl. 13.) ili univerzalnom načelu u užem smislu (čl. 17.). Njime Hrvatska veže svoje državljane na svoj pravni poredak i kad se nalaze u inozemstvu, a ujedno izražava međunarodnu solidarnost jer onemogućuje da hrvatski državljani koji su počinili kaznena djela u inozemstvu nađu u Hrvatskoj utočište, znajući da ne mogu biti izručeni drugoj državi (čl. 9. st. 2. Ustava). Načelo predstavlja realizaciju zahtjeva *aut dedere aut punire*.

Pretpostavka za primjenu čl. 14. jest **identitet norme ili dvojna kažnjivost**, tj. da se ne radi o kaznenom djelu samo prema hrvatskom kaznenom zakonodavstvu nego i prema zakonu države u kojoj je djelo počinjeno (**st. 1.**). Smisao norme je u prihvaćanju stranog pravnog poretka kada je počinitelj postupao s povjerenjem u njega; bilo bi nepravедno kazniti počinitelja za radnju izvršenu u inozemstvu ako je smatrao da je na mjestu počinjenja ta radnja dopuštena. Dovoljno je da postoji obostrana kažnjivost, dok je neodlučna visina propisane kazne u oba sustava. Neće postojati identitet norme ako je počiniteljeva radnja kažnjiva po stranom pravu, ali ne kao kazneno djelo, nego kao kažnjiva radnja nižeg ranga (prekršaj ili sl.).

Identitet norme ne znači da se **opis kaznenog djela** u stranom zakonodavstvu mora doslovno poklapati s opisom kaznenog djela u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu jer uz tu pretpostavku gotovo da ne bi bilo identičnih normi. Dovoljno je da isti događaj predstavlja bilo koje kazneno djelo po hrvatskom i stranom pravu.²¹ Primjerice, izazove li hrvatski državljanin u Austriji na cesti prometnu nesreću u kojoj jedna osoba pretrpi tešku tjelesnu ozljedu, postojat će identitet norme i moći će ga se osuditi u Hrvatskoj bez obzira na to što će pravna oznaka djela biti različita (u Hrvatskoj će to biti kazneno djelo izazivanja prometne nesreće u cestovnom prometu iz čl. 227. st. 1. ili 2., a u Austriji kazneno djelo tjelesne ozljede iz nehaja iz § 88. austr. KZ).²² No nije dovoljno da se poklapaju bića kaznenih djela. U oba se pravna sustava mora raditi o *kaznenom djelu*, a to znači da se imaju uzeti u obzir i razlozi isključenja protupravnosti i krivnje (o kojima ovisi postojanje kaznenog djela) prema stranom pravu.²³

Kazneni zakon proširuje primjenu načela aktivnog personaliteta tako da s hrvatskim državljanima izjednačuje **osobe koje imaju prebivalište u RH (st. 1.)**. Odredba se može opravdati time da je „prebivalište mjesto i adresa u Republici Hrvatskoj na kojoj se osoba trajno nastanila radi ostvarivanja svojih prava i obveza vezanih za životne interese kao što su obiteljski, profesionalni, ekonomski, socijalni, kulturni i drugi interesi“ (čl. 2. Zakona o prebivalištu) pa je položaj stranca s prebivalištem u Hrvatskoj blizak položaju hrvatskog državljanina.

U načelu počinitelj mora biti hrvatski državljanin u vrijeme počinjenja djela. Izgubi li hrvatsko državljanstvo nakon počinjenja djela, Hrvatska zadržava kaznenu vlast. No ona će steći kaznenu vlast i kad počinitelj **stekne hrvatsko državljanstvo nakon počinjenja kaznenog djela (st. 2.)**.²⁴ Kad ne bi bilo tako, Hrvatska ne bi mogla udovoljiti svojim međunarodnim obvezama jer takvog počinitelja ne bi mogla sama suditi (jer ne bi imala kaznenu vlast) niti ga izručiti (jer u načelu ne izručuje svoje državljane).

U **st. 3.** načelo identiteta norme je relativizirano time što se ne primjenjuje kada se radi o taksativno navedenim kaznenim djelima. Primjerice, hrvatski državljanin koji u stranjoj državi

²¹ Stoga *Krapac* (Međunarodna kaznenopravna pomoć, 43) s pravom kritizira praksu VSRH koji u nekim odlukama negira identitet normi stranog i hrvatskog prava, a da ne uspoređuje sadržaj tih normi.

²² Iz tih se razloga u francuskoj doktrini napušta termin *identitet norme* pa se zamjenjuje pojmom *obostrano inkriminacije (réciprocité d'incrimination)*, usp. *Desportes/Le Gunehec*, 362.

²³ *Ambos*, Internationales Strafrecht, 46; *Desportes/Le Gunehec*, 362.

²⁴ Tako i franc. KZ u čl. 113-6. st. 3., austr. KZ u § 65. st. 1. toč. 1. i njem. KZ u § 7. st. 2. toč. 1. (tzv. *Neubürgerklausel*, klauzula o novim državljanima). Poblizhe o toj klauzuli *Ambos*, Internationales Strafrecht, 44.

spolno zloporabi dijete mlađe od petnaest godina (čl. 158.) neće se moći pozvati na okolnost da takva radnja u toj državi ne predstavlja kazneno djelo. Iznimka je uvedena ponajprije radi suzbijanja kaznenih djela koja se čine u okviru „seksualnog turizma“.²⁵ Generalna klauzula na kraju („te drugih kaznenih djela kod kojih je to predviđeno međunarodnim ugovorom kojeg je RH stranka“) treba omogućiti primjenu takvih ugovora a da se ne mijenja katalog kaznenih djela u st. 3.

Odredba **st. 4.** je obveza iz sudjelovanja RH u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima Sjevernoatlantskog saveza i Europske unije. Primjerice, čl. VII. Sporazuma između stranaka Sjevernoatlantskog ugovora o pravnom položaju njihovih snaga na poseban način predviđa rješavanje sukoba nadležnosti i primjene kaznenog zakonodavstva zemlje šiljateljice i zemlje primateljice kad naši državljani koji sudjeluju u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima NATO-a počine kazneno djelo u zemlji primateljici.²⁶

O supsidijarnosti načela aktivnog personaliteta v. kom. čl. 18., II., a o prisutnosti počinitelja na području RH kao uvjetu za pokretanje kaznenog postupka v. kom. čl. 18., V.

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela počinjena protiv državljanina Republike Hrvatske izvan njezina područja Članak 15.

(1) Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Republike Hrvatske prema državljaninu Republike Hrvatske, osobi koja ima prebivalište u Republici Hrvatskoj ili pravnoj osobi registriranoj u Republici Hrvatskoj počini bilo koje kazneno djelo koje nije obuhvaćeno odredbom iz članka 13. i članka 16. ovoga Zakona, ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka sud ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno.

Ova odredba sadrži **načelo pasivnog personaliteta**. Njime se proširuje kaznena vlast Hrvatske na kaznena djela koja već nisu obuhvaćena zaštitnim načelom (čl. 13.) ili univerzalnim načelom u užem smislu (čl. 17.). Primijenit će se npr. kada poljski državljanin kao vozač izazove u Njemačkoj prometnu nesreću u kojoj izgubi život hrvatski državljanin. Osim prema hrvatskom državljaninu, kazneno djelo može biti počinjeno prema osobi koja ima prebivalište u RH i pravnoj osobi registriranoj u RH. U svim tim slučajevima sud ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno (**st. 2.**).

Prema **st. 1.** mora postojati identitet norme kao i kod načela aktivnog personaliteta (v. kom. čl. 14.).

O supsidijarnosti načela pasivnog personaliteta v. kom. čl. 18., III., a o prisutnosti počinitelja na području RH kao uvjetu za pokretanje kaznenog postupka v. kom. čl. 18., V.

Za razliku od ostalih načela kaznene vlasti za kaznena djela počinjena u inozemstvu, načelo pasivnog personaliteta još uvijek je prijeporno u međunarodnom kaznenom pravu. Glavni je prigovor da se na taj način zaštita koju država pruža svojim građanima proširuje na nedopušten način; ističe se da bi tu zaštitu trebalo ograničiti na pravna dobra od kojih ovisi opstanak države, što se i čini putem zaštitnog ili realnog načela, koje je prema tome dovoljno. Međunarodni sud pravde u Hagu u čuvenoj aferi *Lotus* iz 1927., iako je prihvatio presudu turskog suda kojom su osuđena dva francuska časnika na brodu *Lotus* zbog sudara njihova broda s turskim brodom

---

²⁵ Tako npr. i Švicarska u čl. 5. st.1. KZ (*Stratenwerth*, Schweizerisches Strafrecht, Allgemeiner Teil I, Bern 2005, 105) i Francuska u posebnom zakonu od 17. lipnja 1998. (*Desportes/Le Gunehec*, 365).

²⁶ Obrazloženje 2011, 129.

na otvorenom moru u kojem je poginulo osam turskih državljana, opravdavao je to drugim razlozima (teorijom ubikviteta), dok je glede dopuštenosti načela pasivnog personaliteta ostao rezerviran.²⁷

Primjena kaznenog zakonodavstva za kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom počinjena izvan područja Republike Hrvatske **Članak 16.**

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema svakome tko izvan njezina područja počini kazneno djelo iz članka 88., članka 90., članka 91., članka 97., članka 104., članka 105. i članka 106. ovoga Zakona, kao i kazneno djelo koje je Republika Hrvatska prema međunarodnom ugovoru obvezna kažnjavati i kada je počinjeno izvan područja Republike Hrvatske.

Odredba obuhvaća **univerzalno načelo u užem smislu ili načelo svjetskog prava** (njem. *Weltrechtsprinzip*) koje se sastoji u primjeni hrvatskog kaznenog zakonodavstva na navedena kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom počinjena izvan područja RH. U tom slučaju Hrvatska zastupa međunarodnu zajednicu jer time što kažnjava počinitelje određenih kaznenih djela i kad nema izravni interes štiti univerzalno priznata pravna dobra; na taj način ujedno sprečava da postane utočište zločinaca iz drugih zemalja pa izražava **međunarodnu solidarnost**.

Iz razumljivih razloga čl. 16. **ne traži identitet norme**. Kako se kaznenim djelima nabrojanim u čl. 16. krše norme međunarodnog prava koje su iznad normi nacionalnih prava, neodlučno je jesu li te norme sadržane i u pravu zemlje u kojoj su kaznena djela počinjena. Po tome se čl. 16. razlikuje od univerzalnog načela u širem smislu (čl. 17.).

Zakonski tekst nabraja međunarodne zločine na koje se odnosi univerzalno načelo, čime udovoljava zahtjevu određenosti.²⁸ Katalog kaznenih djela navedenih u čl. 16. obuhvaća međunarodne zločine koji proizlaze iz međunarodnih konvencija, ali iza toga slijedi generalna klauzula koja udovoljava svim postojećim i budućim obvezama iz međunarodnih ugovora. Kao i sve generalne klauzule, tako i ova mora obuhvatiti kaznena djela koja su jednake težine s onima navedenim u katalogu. Takvo je kazneno djelo iz čl. 326. kada počinitelj omogućuje ili pomaže drugoj osobi nedozvoljeno ući, izići, kretati se ili boraviti u državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma. U suvremenom pravu postoji tendencija proširenja univerzalnog načela putem generalne klauzule.²⁹ Tim putem ide i naša sudska praksa, sudeći prema presudi Kžm-19/12 kojom VSRH proširuje načelo univerzalnosti na temelju generalne klauzule (iako se na nju ne poziva) jer kazneno djelo podvođenja iz čl. 195. st. 4. KZ/97, koje je počinila državljanka BiH na štetu državljanke BiH na području BiH, razmatra u granicama univerzalnog načela iz čl. 16. KZ/11.³⁰ Sama činjenica da je RH prema međunarodnom ugovoru dužna kažnjavati određeno kazneno djelo ne znači ipak i da je ona dužna kažnjavati to djelo kada je počinjeno izvan RH; obveza kažnjavanja u tim slučajevima postoji samo ako je djelo jednake težine ili ako međunarodni ugovor izrijeком nalaže primjenu univerzalnog načela.

---

²⁷ Poblizje o toj aferi *Zlatarić*, Međunarodno krivično pravo, 75; *Munivrana*, Univerzalno načelo, 31.

²⁸ Budući da odredba čl. 14. st. 1. KZ/97 nije sadržavala katalog kaznenih djela koja podliježu univerzalnom načelu bila je s pravom izložena kritici (*Degan/Pavišić*, 138).

²⁹ Iako njem. KZ u § 6. već u katalogu propisuje primjenu univerzalnog načela na devet vrsta kaznenih djela, u literaturi se predlaže da se generalnom klauzulom obuhvate i kaznena djela zlouporabe radioaktivne energije, napada na zračni i morski promet, trgovine ljudima, zlouporabe droge, širenja pornografije, krivotvorenja novca i vrijednosnih papira i subvencijske prijevare (tako *MK-Ambos*, § 6, r. br. 19 i dalje).

³⁰ U obzir je dolazila i primjena čl. 17., ali tada bi sud morao utvrđivati identitet norme (kažnjivost prema zakonu BiH).

Kako katalog kaznenih djela u čl. 1. Zakona o primjeni Statuta MKS iz 2003. nije obuhvatio terorizam, mučenje, ropstvo i trgovanje ljudima, proizlazi da je čl. 16. u tom dijelu proširio primjenu univerzalnog načela. Pored toga, čl. 16. je generalnu klauzulu („kao i kazneno djelo koje je Republika Hrvatska prema međunarodnom ugovoru obvezna kažnjavati“) oblikovao drukčije nego čl. 1. Zakona o primjeni Statuta MKS („druga kaznena djela iz nadležnosti međunarodnih kaznenih sudova“). Potonja je klauzula preširoka jer uključuje i pravila međunarodnih kaznenih sudova u čijim osnivanjima RH nije sudjelovala. Otud valja zaključiti da je čl. 16. kao *lex posterior* derogirao članak 1. Zakona o primjeni Statuta MKS u dijelu koji se odnosi na materijalnoppravne pretpostavke univerzalnog načela.³¹

O uvjetima pokretanja kaznenog postupka za kaznena djela iz čl. 16. v. kom. čl. 18., IV. O uvjetu da se počinitelj mora nalaziti na području RH v. kom. čl. 18., V.

Primjena kaznenog zakonodavstva za ostala kaznena djela počinjena izvan područja Republike Hrvatske Članak 17.

(1) Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Republike Hrvatske počini kazneno djelo za koje se po hrvatskom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a ne radi se o slučajevima iz članka 13. do 16. ovoga Zakona, ako je to kazneno djelo kažnjivo i prema zakonu države u kojoj je počinjeno i ako je izručenje počinitelja zakonom ili međunarodnim ugovorom dopušteno, ali do njega nije došlo.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka sud ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno.

Čl. 17. uređuje **univerzalno načelo u širem smislu**. Njime se osigurava kažnjivost onih počinitelja koji su se sklonili u Hrvatsku, a da nisu počinili kazneno djelo koje je Hrvatska dužna kažnjavati prema međunarodnom pravu, nego neko drugo, „obično“ kazneno djelo, npr. ubojstvo, razbojništvo, prometni delikt i sl. Stoga za njegovu primjenu nije od značenja vrsta povrijeđenog dobra, nego samo visina propisane kazne prema hrvatskom zakonodavstvu. Čl. 17. se ne primjenjuje u slučajevima koji su već pokriveni drugim načelima o primjeni hrvatskog zakonodavstva na kaznena djela počinjena izvan područja RH. To se načelo, primjerice, primijenilo na stranog državljanina koji je u Njemačkoj ukrao osobni automobil, vlasništvo njemačkog državljanina, ali je uhvaćen u vožnji tog automobila na hrvatskom teritoriju (VSRH, IV Kž-94/91); kako djelo nije počinjeno na području RH, ne može se primijeniti teritorijalno načelo, a kako ni počinitelj ni žrtva nisu hrvatski državljani, ne dolaze u obzir ni aktivno ni pasivno personalno načelo, no budući da se djelo prema hrvatskom zakonu imalo označiti kao teška krađa za koju je bila propisana kazna zatvora do deset godina (čl. 126. st. 2. KZRH), bili su ispunjeni uvjeti za primjenu univerzalnog načela u širem smislu.

Kako se kod ovog oblika univerzalnog načela ne radi o povredi pravnih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, mora se uzeti u obzir pravo države u kojoj je djelo počinjeno pa se traži **identitet norme**.³² Zakon vodi računa o normi države na čijem je području kazneno djelo počinjeno tako da sud ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno (**st. 2.**). Daljnji je uvjet da je izručenje počinitelja zakonom ili međunarodnim ugovorom dopušteno ali do njega nije došlo, čime je naglašena supsidijarnost načela.

O supsidijarnosti načela pasivnog personaliteta v. kom. čl. 18., III., a o prisutnosti počinitelja na području RH kao uvjetu za pokretanje kaznenog postupka v. kom. čl. 18., V.

³¹ V. *Munivrana Vajda/Novoselec*, HLJKZP 2/2917, 703.

³² U KZ/11 brisana je odredba čl. 16. st. 3. KZ/97 prema kojoj je nepostojanje identiteta norme moglo nadomjestiti odobrenje glavnog državnog odvjetnika ako je kažnjivost proizlazila iz općepriznatih načela međunarodne zajednice. Načela međunarodne zajednice imaju značenje samo kod univerzalnog načela u užem smislu.

Njemačka doktrina smatra da se u § 7. st. 2. njem. KZ (koji odgovara čl. 17. našeg KZ) radi o **načelu zastupničke sudbenosti**, što je prihvaćeno i u obrazloženju čl. 17. Konačnog prijedloga Kaznenog zakona.³³ To je vrlo široko poimanje načela zastupničke sudbenosti jer ono, po definiciji, traži da zemlja koja sudi to čini na zahtjev ili barem uz privolu zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno, što nije uvjet niti za primjenu univerzalnog načela u širem smislu prema čl. 17. našeg KZ, niti za primjenu § 7. st. 2. toč. 2. njem. Kaznenog zakonika.³⁴

Posebnosti glede pokretanja kaznenog postupka za kaznena djela počinjena izvan područja Republike Hrvatske **Članak 18.**

(1) Kad je u slučaju primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske prema odredbama članka 13. ovoga Zakona kazneni postupak pravomoćno dovršen u stranoj državi, glavni državni odvjetnik može odustati od kaznenog progona.

(2) U slučajevima iz članka 14. ovoga Zakona kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske neće se pokrenuti:

1. ako je pravomoćnom presudom izrečena kazna izvršena ili je u postupku izvršenja ili više ne može biti izvršena prema zakonu države u kojoj je osoba osuđena,

2. ako je počinitelj u stranoj državi pravomoćnom presudom oslobođen ili mu je kazna po zakonu države u kojoj je kazneno djelo počinio oproštena,

3. ako je nastupila zastara kaznenog progona.

(3) U slučajevima iz članka 14. stavka 1. i 2. ovoga Zakona kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske neće se pokrenuti ako se kazneno djelo po zakonu države u kojoj je počinjeno progoni po prijedlogu ili privatnoj tužbi, a takav prijedlog ili tužba nisu podneseni.

(4) U slučajevima iz članka 14. stavka 3. ovoga Zakona kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske pokrenut će se i ako se kazneno djelo po zakonu države u kojoj je počinjeno progoni po prijedlogu ili privatnoj tužbi, a takav prijedlog ili tužba nisu podneseni.

(5) U slučajevima iz članka 15. i članka 17. ovoga Zakona kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske neće se pokrenuti:

1. ako je pravomoćnom presudom izrečena kazna izvršena ili je u postupku izvršenja ili više ne može biti izvršena prema zakonu države u kojoj je osoba osuđena,

2. ako je počinitelj u stranoj državi pravomoćnom presudom oslobođen ili mu je kazna po zakonu države u kojoj je kazneno djelo počinio oproštena,

3. ako se kazneno djelo po zakonu države u kojoj je počinjeno progoni po prijedlogu ili privatnoj tužbi, a takav prijedlog ili tužba nisu podneseni, ili je nastupila zastara kaznenog progona.

(6) U slučaju iz članka 16. ovoga Zakona kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske može se pokrenuti ako kazneni progon nije pokrenut pred Međunarodnim kaznenim sudom ili sudom druge države ili ako se ne može očekivati provođenje pravičnog postupka pred sudom države u kojoj je kazneno djelo počinjeno, sudom države čiji je počinitelj državljanin ili drugim sudom koji je nadležan za suđenje. Ako je kazneni postupak proveden u drugoj državi suprotno međunarodno

---

³³ Obrazloženje 2011, 130.

³⁴ *Ambos* s pravom ističe da Njemačka može primijeniti svoje pravo na temelju § 7. st. 2. toč. 2 i kad zemlja u kojoj je kazneno djelo počinjeno nije ni htjela postaviti zahtjev za izručenje, čime se posve ignorira njezina volja za progonom, a što je u suprotnosti s načelom zastupničke sudbenosti (*Internationales Strafrecht*, 77). Svojedobno je i *Zlatarić* odbacio pokušaje da se to načelo označi kao načelo zastupničke sudbenosti, nego je smatrao da se može smatrati „nekim derivatom univerzalnog principa“ (*Međunarodno krivično pravo*, 142); tako i *Munivrana*, *Univerzalno načelo*, 142.

priznatim standardima pravičnog suđenja, kazneni postupak može se pokrenuti samo uz odobrenje glavnog državnog odvjetnika.

(7) U slučaju iz članka 14., članka 15., članka 16. i članka 17. ovoga Zakona kazneni postupak će se pokrenuti samo ako se počinitelj nalazi na području Republike Hrvatske.

I. Neprimjenjivanje načela *ne bis in idem* na zaštitno načelo (st. 1.)

Za razliku od KZ/97 koji je zahtijevao da se za kazneno djelo obuhvaćeno zaštitnim (realnim) načelom ponovno sudi u Hrvatskoj i kada je kazneni postupak protiv počinitelja dovršen u stranoj državi (potpuno otklanjanje načela *ne bis in idem*), odredba ovog stavka je elastičnija. U načelu se i dalje traži ponovno suđenje počinitelju koji je osuđen ili oslobođen u stranoj državi, ali se daje **mogućnost glavnom državnom odvjetniku da odustane od kaznenog progona**. Moguće je da Hrvatska ne bude zadovoljna presudom stranog suda pa će sama pokrenuti kazneni postupak, ali tako ne mora biti uvijek. Primjerice, ako je počinitelj u stranoj državi osuđen zbog krivotvorenja hrvatskog novca, a Hrvatska je tom presudom zadovoljna, ne vidi se razlog da mu ponovno sudi. Na taj je način usvojeno rješenje slično onome koje se primjenjuje kada je strana država osudila počinitelja kaznenog djela počinjenog na teritoriju Hrvatske (čl. 12.).

Posebna pravila vrijede za slučaj da je za djelo obuhvaćeno zaštitnim načelom kazneni postupak dovršen u nekoj od država ugovornica **Konvencije o provedbi Sporazuma iz Schengena**. Tada, ako su ispunjene pretpostavke iz čl. 18.a, kazneni postupak u RH uopće nije moguće pokrenuti pa se čl. 18. st. 1. ne primjenjuje. Primjerice, ako počinitelj koji je krivotvorio hrvatski novac bude osuđen u Austriji i izrečena se kazna započne izvršavati, u RH se postupak ionako više ne može pokrenuti pa nije potrebno da glavni državni odvjetnik od njega odustaje na temelju čl. 18. st. 1. Opširnije o slučaju iz čl. 18.a v. kom. te odredbe.

II. Supsidijarnost načela aktivnog personaliteta (st. 2.-4.)

Načelo aktivnog personaliteta supsidijarne je naravi jer će se hrvatsko kazneno zakonodavstvo primijeniti samo ako već nije pružena dovoljna kaznenopravna zaštita u inozemstvu. To stajalište KZ izražava tako da za pokretanje postupka na temelju tog načela traži ispunjenje posebnih uvjeta navedenih u **st. 2.** Hrvatskom državljaninu se ne može ponovno suditi ako je u stranoj zemlji **izdržao kaznu ili je pravomoćno oslobođen** (s čime se izjednačuje oproštena i zastarjela kazna prema zakonu države u kojoj je kazneno djelo počinjeno). Iz teksta st. 2. toč. 1. proizlazi da je ponovno suđenje moguće dok se u stranoj zemlji vodi postupak za isto djelo pa i nakon donošenja pravomoćne osuđujuće presude koja se još nije počela izvršavati. Ako se izvršenje presude u stranoj zemlji prekine, npr. ako hrvatski državljanin pobjegne iz zatvora i vrati se u Hrvatsku, postupak pred hrvatskim sudom će se pokrenuti jer kazna nije izvršena, niti je u postupku izvršenja (prema čl. 144. st. 5. ZIKZ u slučaju bijega izvršenje kazne ne teče), niti je isključena mogućnost da kazna bude izvršena u zemlji gdje je izrečena (npr. izručenjem).

U **st. 3.** propisan je daljnji uvjet za primjenu kaznenog zakonodavstva RH da nisu podneseni **prijedlog ili privatna tužba** ako su propisani zakonom države u kojoj je kazneno djelo počinjeno; tada se poštuje strano pravo. Primjerice, ako je hrvatski državljanin u Njemačkoj počinio tešku tjelesnu ozljedu iz nehaja koja se prema § 230. njem. KZ progoni po prijedlogu, kazneno zakonodavstvo RH se neće moći primijeniti ako prijedlog nije podnesen (svejedno u kojoj državi), iako čl. 121. za to kazneno djelo ne propisuje da se progoni po prijedlogu. Međutim, prema **st. 4.** to ne vrijedi za kaznena djela iz čl. 14. st. 3. (to su djela za koja se ne traži dvostruka kažnjivost) pa će se ona kazneno progoniti u Hrvatskoj i kada se u državi u kojoj su počinjena progone po prijedlogu ili privatnoj tužbi, a oni nisu podneseni, npr. ako je hrvatski državljanin u drugoj državi počinio spolnu zlouporabu djeteta mlađeg od

petnaest godina (čl. 158.) koja se u toj državi progoni po prijedlogu, a prijedlog nije podnesen. Time je udovoljeno čl. 17. st. 5. Direktive 2011/93/EU o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije,³⁵ iako je krug tih kaznenih djela u st. 4. znatno proširen.

III. Supsidijarnost načela pasivnog personaliteta i univerzalnog načela u širem smislu (st. 5.)

Načela pasivnog personaliteta (čl. 15.) i univerzalnog načela u širem smislu (čl. 17.) su također supsidijarne naravi jer će se hrvatsko kazneno zakonodavstvo prema njima primijeniti samo ako već nije pružena dovoljna kaznenopravna zaštita u inozemstvu. Za pokretanje postupka na temelju tih načela traže se u osnovi isti uvjeti koji su navedeni u stavcima 2. i 3., s tom razlikom da se neće primijeniti i odredba st. 4., tj. neće se primijeniti poseban tretman kaznenih djela iz čl. 14. st. 3. (djela za koja se ne traži dvojna kažnjivost). To može dovesti do nezadovoljavajućeg rješenja, npr. ako je žrtva spolne zloporabe djeteta mlađeg od petnaest godina (čl. 158.) počinjenog u stranoj državi hrvatska državljanka, a to se kazneno djelo u toj državi progoni po prijedlogu koji nije podnesen, postupak se neće moći pokrenuti ni u Hrvatskoj. Vrijedi i prijedlog podnesen u Hrvatskoj.

IV. Primjena hrvatskog kaznenog zakonodavstva na temelju univerzalnog načela (st. 6.)

St. 6. nije materijalne nego **procesne prirode**; ne propisuje pretpostavke univerzalnog načela, nego uređuje sudbenost tako što određuje kada će za kaznena djela obuhvaćena univerzalnim načelom kazneni progon pokrenuti hrvatski sudovi. Kako između st. 6. i čl. 10. st. 2. i 4. Zakona o primjeni Statuta MKS postoji pravni kontinuitet jer obje odredbe sadrže procesne odredbe vezane uz načelo univerzalnosti, st. 6. kao *lex posterior* derogira te odredbe Zakona o primjeni Statuta MKS.³⁶ Prema **načelu komplementarnosti**,³⁷ nacionalni sudovi imaju u vremenskom smislu prednost pred MKS pa tako dugo dok neka država kazneno progoni počinitelja, ne može to učiniti MKS (čl. 17. Rimskog statuta); stoga hrvatski sudovi ne moraju čekati odluku MKS o tome hoće li pokrenuti kazneni progon.

V. Prisutnost počinitelja na području RH (st. 7.)

Kada su posrijedi kaznena djela počinjena izvan područja RH, hrvatski sudovi imaju sudbenost samo ako se počinitelj **nalazi na području RH**. Otud slijedi da se načela aktivnog i pasivnog personaliteta, te univerzalnog načela u užem i širem smislu, **ne mogu primijeniti u odsutnosti** (*in absentia*) počinitelja. Iz st. 7. proizlazi da nije dovoljno da se počinitelj nalazi na području RH u vrijeme održavanja rasprave, nego se mora na području RH nalaziti već pri pokretanju kaznenog postupka. **Pokretanje kaznenog postupka** obuhvaća započinjanje kaznenog postupka (čl. 17. st. 1. ZKP), ali i određivanje istražnog zatvora (čl. 127. ZKP), iako to nije navedeno u čl. 17. st. 1. ZKP, jer se i njime *de facto* započinje kazneni postupak.³⁸ Sudska praksa zauzela je stajalište da se načelo univerzalnosti u užem smislu može primijeniti samo ako se počinitelj nalazi na području RH za vrijeme čitavog postupka. Kada je hrvatska policija uhitila strane državljane zbog kaznenog djela počinjenog na području Njemačke na štetu njemačkog državljanina, a onda ih je nakon ispitivanja pustila na slobodu, nakon čega su napustili RH, hrvatski je sud izgubio pravo suditi im na temelju univerzalnog načela u širem obliku u njihovoj odsutnosti (VSRH, IV Kž-94/91). Isto tako nije dopušteno suđenje u

³⁵ Obrazloženje 2015, 16.

³⁶ Poblje o tome *Josipović*, HLJKZP 1/2017, 43 i *Munivrana Vajda/Novoselec*, HLJKZP 2/2017, 706.

³⁷ Poblje o načelu komplementarnosti *Eser*, Na putu k Međunarodnom kaznom sudu: nastanak i temeljne crte Rimskog statuta, HLJKPP 1/2003, 150.

³⁸ Poblje o tome *Munivrana Vajda/Novoselec*, HLJKZP 2/2017, 707.

odsutnosti državljanke BiH za kazneno djelo počinjeno na području BiH na štetu državljanke BiH bez obzira na to što je optuženica jedno vrijeme bila u pritvoru u kaznenom postupku vođenim pred hrvatskim sudom (VSRH, Kžm-19/12, Izbor odluka 1/2013, 206).

Posebnosti glede pokretanja kaznenog postupka u odnosu na države ugovornice Konvencije o provedbi Sporazuma iz Schengena Članak 18.a

Kazneni postupak radi primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske ne može se pokrenuti ako je u državi ugovornici Konvencije o provedbi sporazuma iz Schengena kazneni postupak zbog istog djela i u odnosu na istog počinitelja pravomoćno dovršen pod uvjetom da je, ako je izrečena kazna ta kazna i izvršena ili je trenutačno u postupku izvršenja ili se više, prema zakonima ugovorne stranke koja ju je izrekla, ne može izvršiti.

Ova je odredba uvedena novelom iz 2018. radi „dodatnog usklađenja Kaznenog zakona s člankom 54. Konvencije o provedbi sporazuma iz Schengena“.³⁹ Prije novele, KZ je države ugovornice Konvencije tretirao jednako kao i druge strane države osim u slučaju iz čl. 12. st. 2., koji je istom novelom brisan. Uvođenjem čl. 18.a RH je odustala od izuzeća koje državama ugovornicama omogućuje čl. 55. Konvencije, a koja je RH prije novele iz 2018. koristila,⁴⁰ što znači da je primjena načela *ne bis in idem* u odnosu na države ugovornice proširena. No uvođenjem ove odredbe, načelo *ne bis in idem* je jednim dijelom i suženo jer je sada pokretanje kaznenog postupka u RH moguće čak i ako je postupak pravomoćno dovršen u državi ugovornici, ali jedino pod uvjetom da izrečena kazna još nije izvršena niti je u postupku izvršenja, a još uvijek prema zakonima ugovorne stranke nije nastupila zastara, pomilovanje ili koja druga zapreka zbog koje izvršenje izrečene kazne nije moguće.

Odredba čl. 18.a dovodi do **suženja mogućnosti primjene teritorijalnog načela**. Prema brisanom čl. 12. st. 2. glavni državni odvjetnik nije bio ovlašten odobriti pokretanje kaznenog postupka za kaznena djela počinjena u RH jedino ako je mjesto počinjenja djela osim RH bilo i područje neke države koja je ugovornica Konvencije o provedbi Sporazuma iz Schengena, a u njoj je za to djelo kazneni postupak već pravomoćno dovršen. Nasuprot tome, sada glavni državni odvjetnik više nije ovlašten pokrenuti postupak niti kada je djelo počinjeno isključivo na području RH ako su ostvareni uvjeti propisani ovom odredbom. Primjerice, počinili li hrvatski državljanin kazneno djelo na području RH, pa za to djelo bude osuđen u Italiji gdje kazna bude i izvršena, neće mu se moći ponovno suditi u RH niti po odobrenju glavnog državnog odvjetnika (ako nije zadovoljan kaznom izrečenom u Italiji). Sužena je i mogućnost primjene **zaštitnog načela**; v. kom. čl. 18., I.

U zakonskom se tekstu potkrala **tiskarska greška**: sintagma „pod uvjetom da je, ako je“ predstavlja pleonazam, kao i „izrečena kazna ta kazna“. Ta greška usložnjava pravilno tumačenje zakona. Riječi „pod uvjetom da je, ako je izrečena kazna ta kazna i izvršena“ treba čitati kao: „pod uvjetom da je izrečena kazna i izvršena“ ili „ako je ta kazna i izvršena“.

Uračunavanje oduzimanja slobode i izvršenih kaznenopravnih sankcija u stranoj državi Članak 19.

³⁹ Obrazloženje 2018, 11. Čl. 54. Konvencije glasi: „Protiv osobe protiv koje je sudski postupak pravomoćno okončan u jednoj ugovornoj stranci ne može se voditi postupak u drugoj ugovornoj stranci za ista djela pod uvjetom da je, ako je izrečena kazna i izvršena, trenutačno u postupku izvršenja ili se više, prema zakonima ugovorne stranke koja ju je izrekla, ne može izvršiti.“

⁴⁰ RH je koristila izuzeće iz čl. 55. st. 1. (a) Konvencije, koji omogućuje ugovornoj stranci neprimjenu čl. 54. Konvencije ako su se djela na koji se strana presuda odnosi dogodila u cijelosti ili djelomično na njezinom državnom području.

U slučajevima primjene kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske, vrijeme provedeno u pritvoru, istražnom zatvoru ili na izdržavanju kazne, kao i svako drugo oduzimanje slobode u stranoj državi, uračunat će se u kaznu zatvora koju izrekne domaći sud za isto kazneno djelo. Druge izvršene kaznenopravne sankcije uračunat će se prema pravičnoj ocjeni suda.

Kaznena vlast RH ne isključuje nužno i kaznenu vlast neke druge države pa to može dovesti do dvostrukog kažnjavanja i dvostrukog izdržavanja kazne. Ta mogućnost postoji u slučaju primjene hrvatskog zakonodavstva na kaznena djela počinjena na području RH (čl. 12.), ali i u inozemstvu (čl. 18.). Iako u takvim slučajevima hrvatski sud nije vezan presudom stranog suda, bilo vi nepravedno ne uzeti u obzir oduzimanje slobode počinitelju do kojeg je došlo u drugoj zemlji. V. kom. čl. 54.

Postavlja se pitanje je li zakonom propisani način uračunavanja pravedan u slučaju oduzimanja slobode u stranoj zemlji ako je režim pritvora ili istražnog zatvora u toj zemlji stroži nego u zemlji u kojoj je izrečena kazna; stoga njemački Kazneni zakonik dopušta sudu da u takvim slučajevima mjerilo uračunavanja odredi po svom nahođenju, npr. da jedan dan takvog pritvora izjednači s dva dana kazne zatvora.⁴¹ Kod nas takva mogućnost nije izričito propisana. Kazneni zakon u čl. 19. predviđa mogućnost uračunavanja prema pravičnoj ocjeni suda samo kada su u pitanju druge izvršene kaznenopravne sankcije, ali bi se mogućnost uračunavanja prema pravičnoj ocjeni mogla proširiti na pritvor i istražni zatvor na temelju dopuštene analogije *in bonam partem*.

---

⁴¹ *Jescheck/Weigend*, 905.